

УДК 336.7:332.12(477)

Копилюк Оксана
к.е.н., професор
Львівська комерційна академія
м. Львів

ПРОБЛЕМИ ФОРМУВАННЯ РЕГІОНАЛЬНОЇ ПОЛІТИКИ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКОЇ СИСТЕМИ УКРАЇНИ

Анотація

Розглянуто наявні диспропорції у розвитку регіональної банківської системи, визначено рівень її концентрації та зв'язок із соціально-економічним розвитком територій й неузгодженість із регіональною фінансовою політикою, що зумовлює необхідність формування регіональної політики розвитку банківської системи України.

Ключові слова: *регіональна банківська політика, депозити, кредити, регіональна концентрація банківської системи, регіональна фінансова політика.*

Сучасний розвиток банківської сфери в Україні вимагає науково обґрунтованих підходів щодо формування й реалізації регіональної банківської політики як самостійного інструменту впливу держави на розвиток її банківського сектору в окремих регіонах та адміністративно-територіальних одиницях.

Аналіз основних показників економічного розвитку регіонів України та банківських показників у 2012 р. засвідчив про значні диспропорції між найрозвинутішим і найменш розвинутим регіонами, які становили 5,2 рази. Значна концентрація економічного й фінансового потенціалів в м. Києві та області формує регіональні ризики для ефективного розвитку вітчизняної банківської системи. Зважаючи на негативні процеси у світовій та національній банківських системах в останні роки населення України почало більше заощаджувати, ніж позичати кошти у банківських установах. Зокрема у 2012 р. кризові очікування населення призвели до наступних змін у структурі депозитно-кредитного портфеля національної банківської системи у регіональному розрізі [1]:

1. Найкращу динаміку збільшення заощаджень у перерахунку на одну особу показали Донецька, Луганська та Кіровоградська області (в середньому на 30-35%). Найгірше зростали обсяги депозитів на душу населення в Івано-Франківській, Львівській, Волинській областях (приріст 17-19%).

2. За роки кризи найбільше зросли вклади мешканців Автономної республіки Крим (+102%), Донецької (+112%) та Луганської (+115%) областей. Найгірший приріст продемонстрували Львівська, Закарпатська та Тернопільська області (34-40%).

3. Найбільше депозитних внесків здійснили мешканці Дніпропетровської (у середньому 9878 грн. на одного жителя), Донецької (8151 грн.) та Одеської (8302 грн.) областей, а найменше – Закарпатської (2608 грн.), Кіровоградської (3366 грн.) та Житомирської (3523 грн.) областей.

4. Найбільше кредитне навантаження на одного мешканця станом на

кінець 2012 р. припадало на жителів Одеської (5896 грн.), Дніпропетровської (4418 грн.) та Харківської (3615 грн.) областей, а найменше – на жителів Чернігівської (1501 грн.), Тернопільської (1603 грн.) та Сумської (1593 грн.) областей.

5. В усіх регіонах України громадяни заощаджують більше, ніж взяли в кредит. Наприклад, у Дніпропетровській, Донецькій та Полтавській областях депозити переважають над кредитами на 50-60%.

6. Банкам довіряють більше всього в Автономній республіці Крим, у Волинській та Полтавській областях, оскільки відповідно 15%, 18,5% і 12% всіх своїх коштів населення зберігає на депозитах строком понад 2 роки. Найменшою довіра до банків є в Одеській, Сумській та Херсонській областях.

7. Найбільше у національній валюті зберігають заощадження у Кіровоградській, Луганській та Чернігівській областях (не більше 36% коштів зберігається в іноземній валюті). На відміну від Одеської (61% заощаджень в іноземній валюті), Львівської та Закарпатської (по 54%) областей. В основному це пояснюється географією заробітчанського руху, проте не потрібно виключати небажання населення із решти регіонів переводити гроші в гривню в умовах нестабільності національної економіки [1].

Диспропорції у розміщенні банківського сектора економіки обумовлені особливостями регіональної структури самої банківської системи: в 9 областях України відсутні самостійні банки – юридичні особи, а тому деякі регіони перетворилися на стійких ресурсних донорів. Групування областей України за рівнем концентрації банків, проведене експертами, довело, що в зоні високої концентрації зосереджено 2/3 всіх банків України. До групи з середньою концентрацією увійшли промислові області (регіони) з обласними центрами “мільйонниками”. Області з низьким рівнем розвитку промисловості увійшли до групи з низькою концентрацією банків. Очевидно, що систему акумулювання коштів у регіонах низької концентрації банків компенсує розгалужена мережа банківських підрозділів (філій і відділень) банків – юридичних осіб, що належать до інших груп регіональної концентрації [2, с. 96-97].

За нашими розрахунками, вітчизняна банківська система перерозподіляє гроші з незаможних регіонів у багаті, що призводить до випереджального розвитку одних при стагнації інших, підвищення рівня концентрації фінансових потоків у адміністративних центрах регіонів закономірно зумовлює занепад периферії. Дисбаланс попиту та пропозиції грошових коштів у регіонах виражається у розриві між обсягами залучених банками депозитів і наданих кредитів: 21 з 25 областей України можна віднести до категорії “чистих кредиторів”, тоді як лише 4 області являють собою “чистих позичальників”. На думку Л. Бригінської нерівномірність територіального розміщення юридично самостійних банківських установ за відсутності повноцінного механізму переливання коштів як у межах одного банку, так і на національному рівні може спричинити депресивність розвитку окремих регіонів, зменшення ефективності банківської діяльності тощо [2, с. 97].

Вищенаведене суперечить цілям державної регіональної фінансової політики, які полягають у:

- забезпеченні комплексного соціально-економічного розвитку окремих адміністративно-територіальних одиниць;
- зближенні рівнів соціально-економічного розвитку окремих регіонів на основі надання фінансової допомоги територіям, які не мають достатніх ресурсів для виконання покладених на них функцій і обов'язків;
- створенні умов для надання громадських послуг за єдиними стандартами на всій території країни;
- подоланні відставання в розвитку соціально-культурної сфери та соціальної інфраструктури в малих містах, селах і селищах;
- зменшенні й подоланні диспропорцій територіального розміщення виробничих потужностей, усунення надмірної концентрації техногенних й екологічно небезпечних виробництв в окремих регіонах;
- реструктуризації економічної та соціальної сфери депресивних територій і регіонів першої хвилі індустріалізації;
- створенні умов для ефективного й раціонального використання природних і ресурсних можливостей територій;
- сприянні міжрегіонального співробітництва як фактора підвищення ділової активності в країні;
- розширенні можливостей використання територіальних факторів економічного зростання на основі фінансової автономії місцевої влади, її ініціативи та підприємливості, зміцнення фінансових основ місцевого самоврядування як інституту суспільного розвитку і саморегуляції.

Список використаних джерел

1. Індекс "кредитної залежності регіонів". За роки кризи ми стали більше заощаджувати і менше позичати [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://texty.org.ua/pg/article/editorial/read/46637/Indeks_kredytnoji_zalezhnosti_regioniv_Za_roky_kryzy.
2. Бригінська, Л. Г. Регіональні аспекти ресурсного забезпечення банків України [Текст] / Бригінська Л. Г. // Проблеми і перспективи розвитку банківської системи України: збірник тез доповідей XIV Всеукраїнської науково-практичної конференції (27–28 жовтня 2011 р.) : у 2 т. – ДВНЗ “Українська академія банківської справи Національного банку України”. – Суми : ДВНЗ “УАБС НБУ”, 2011. – Т. 2. – С. 97–99.

